

PREOTUL IOAN RĂUȚESCU. PORTRETUL UNUI ISTORIC ȘI AUTOR DE MONOGRAFII

FILOFTEIA PALLY*

În Dicționarul teologilor români, al preotului profesor dr. Mircea Păcurariu, Răuțescu Ioan este prezentat ca preot și istoric, născut la 1 octombrie 1892, în Dragoslavele, județul Argeș și decedat la 19 mai 1974, în Dragoslavele.

A făcut studiile la Seminarul Central din București (1905-1913) și, mai târziu, la Facultatea de Teologie din București (1927-1931).

Preotul Ioan Răuțescu

Între anii 1914-1918, a fost preot în Dragoslavele, unde a fost hirotonisit iconom stavrofor.

A fost, totodată, un bun cunoscător al folclorului local, întreprinzând cercetări de istorie locală, întemeiate pe material documentar inedit.

Lucrările publicate, menționate de autorul Dicționarului, sunt următoarele: *Colinde*, București, 1919, 48 p.; *Dragoslavele*, ediția I, Câmpulung-Muscel, 1923, VI + 432 p. (în colaborare cu Constantin Rădulescu Codin); ediția a II-a, revăzută și adăugită, Câmpulung, 1937, VIII + 553 p., premiată de Academia Română; *Mănăstirea Aninoasa din județul Muscel*, Câmpulung, 1933, VIII + 258 p.; *Monografia Topoloveni*, Câmpulung, 1939, 239 p. (premiată de Academia Română); *Câmpulung-Muscel. Monografie istorică*, Câmpulung, 1943, X + 426 p. (premiată de Academia Română); *Schitul Nămăiești*, în GB, an. XVI, 1957, nr. 8-9, p. 565-586; *Bisericele din Rucăr*, în GB, an. XX, 1961, nr. 9-10, p. 816-836; *Știri documentare privitoare la biserica*

din Schitu Golești (Muscel), în GB, an. XXI, 1962, nr. 9-10, p. 864-876; *Bisericele din Boteni-Muscel și slujitorii lor*, în GB, an. XXIII, 1964, nr. 9-10, p. 883-896; *Catagrafia fostului județ Muscel*, făcută în anul 1840, din porunca mitropolitului Neofit, în GB, an. XXIV, 1965, nr. 9-10, p. 875-900; A publicat diferite broșuri cu caracter religios, articole cu caracter istoric, în „Biserica Ortodoxă Română”, „Glasul Bisericii”.

Monografia *Dragoslavele*, autori: C. Rădulescu-Codin și preot I. Răuțescu; tipărită în Câmpulung, la Tipografia și Librăria Gheorghe N. Vlădescu, în anul 1923.

* Complexul Muzeal Golești.

Cuprinsul cărții – 432 p., cu capitolele: 1. *Trecutul comunei* (istoric, legende, acte vechi); 2. *Descriere fizică*; 3. *Întindere și populațiune*; 4. *Situația economică, etnografie*; 5. *Administrația și Justiția*; 6. *Starea morală, culturală și socială*; 7. *Regiunea „Dragoslavele”* (luptele din 1916); 8. *Orfelinatul*.

Pe parcursul lucrării sunt prezentate 53 de vederi, hărți, facsimile și figuri.

În Cuvântul Către Cititori, C. Rădulescu-Codin menționează că această lucrare reprezintă al doilea volum din *Muscelul nostru*, la care „a luat ca tovarăș pe un modest apostol de la sate, preotul I. Răuțescu, care, pe lângă cunoașterea amănunțită a satului său, puterea de muncă, hărnicia și priceperea ce a dovedit (în cunoașterea scrisului vechi românesc) arată ... ce pot face, când sunt uniți spre fapta bună, cei doi luminatori ai satelor”¹.

Se menționează dificultățile întâlnite în calea publicării, numeroasele sacrificii, în încercarea de a da în facsimile unele hrisoave și acte vechi, interesante pentru scrisul și cuprinsul lor, precum și pentru modul în care se reflectă epocile respective. Mai mult de 200 acte vechi nu au putut fi folosite, tocmai pentru a simplifica cheltuielile de tipar; din aceleași motive au fost omise subiecte interesante, care se refereau la: monede vechi, oase de animale și unelte preistorice, modele de cusături și țesături naționale, precum și unelte lucrate de țărani.

De asemenea, autorii regretă omiterea informațiilor privind: istoria crucilor vechi, a școlii, a caselor vechi țărănești, a ritualurilor de nuntă, a desfășurării horei satului și a altor date importante – decizie dificilă, determinată doar de ideea reducerii cheltuielilor de tipar.

Sunt menționați sătenii care au pus la dispoziție actele vechi, de familie: N. Catrinu, I. S. Marcel, P. Marcel, Gh. Băcioiu, I. Chircioagă, I. S. Arsu, Bucur N. Rădoi, Iosif Lixandroi, Mihail Predoiu, Bucura G. Oncioiu, Maria Vrânceanu. Au fost folosite aceste acte și pentru faptul că ele exprimă adevăratele motive ale emigrărilor sătenilor în Moldova, Ardeal și Ilfov, precum și evlavia strămoșilor și curățenia moravurilor din trecut.

Sprîjinatorii materiali ai acestei lucrări au fost: Obștea moșnenilor Dragoslăveni, Societatea regală română de geografie, Cooperativa Sf. Petru și Pavel din Dragoslavele, Ministerul Instrucțiunii Publice, Federala Negru – Vodă din Câmpulung și preotul Al. Georgescu din Vlădești.

Topoloveni. Monografie istorică cu o prefață de dl. I. Mihalache. Editată la „Bucovina” I. E. Toronțiu București, 1939. Volumul are 238 pagini și următorul cuprins: *Prefață; Bibliografie; Capitolul I - Câteva lămuriri geografice și toponimice; Capitolul II - Trecutul istoric: Legătura cu Mănăstirea Nucet, Viile Bărâței, Via Mănăstirii Glavacioc; Capitolul III - Un fiu al Topolovenilor ajunge Mitropolit* (ieromonahul Daniil, feciorul lui Manole comis din Topoloveni, a fost ales Mitropolit al Ungrovlahiei, la 19 august 1719, sub numele de Daniil al II-lea, fiind mitropolit până în august 1732, când a încetat din viață la peste 80 de ani), *Boierii Topoloveni, Acte vechi*: 13 acte din secolul al XVII-lea (cel mai vechi din 1502), 9 acte din secolul al XVIII-lea, 19 acte din secolul al XIX-lea, *Toponimie* - Denumirea Topoloveni derivă din cuvântul topola = plop – deci Topoloveni = plopiș (locul cu plopi).

Un document din 1502 arată că, în secolul al XV-lea, moșia Topoloveni era

¹ Preot Ioan Răuțescu, *Dragoslavele*, ed. I, 1937, p. III.

stăpânită de jupâneasa Neaga (considerată de Nicolae Iorga ca soră a lui Neagoe Basarab), ajunsă soția lui Gherghina Părcălabul; Capitolul IV - *Cultul religios, Crucile vechi*; Capitolul V - *Școala*; Capitolul VI - *Evoluția proprietății, Încheiere, Anexe, Aspecte*.

Prin Topoloveni trecea *drumul cel mare* care făcea legătura între Oltenia și Argeș și Muscel. Mai era numit *drumul olacului*, pe aici trecând intens care cu mărfuri, trăsură cu călători, pedestri sau călări, oștiri sau refugiați.

„Pentru a lumina cât mai mult trecutul comunei Topoloveni, a trebuit să cercetez la Academia Română și la Arhivele Statului numeroase documente, condici și dosare vechi.

... Am cercetat apoi Arhiva Protoeriei de Muscel ...

N-am trecut cu vederea nici actele vechi din localitate, numărul acestora e însă foarte redus, deoarece locuitorii au fost clăcași până în 1864².

Mănăstirea Aninoasa din Județul Muscel. A fost tipărită la Câmpulung Muscel, în Tipografia și Librăria Gheorghe N. Vlădescu, în anul 1933. Cuprinsul lucrării – 258 pagini, 17 capitole, Anexe și Index alfabetic: 1. *Cuvânt înainte*; 2. *Lucrări consultate*; 3. *Scurtă privire asupra mănăstirilor muscelene*; 4. *Așezarea geografică a satului și a mănăstirii Aninoasa*; 5. *Întemeierea și înzestrarea mănăstirii*; 6. *Cum se înfățișează zidurile din jur și biserica*; 7. *Cărțile vechi*; 8. *Alte lămuriri privitoare la ctitori*; 9. *Egumenii*; 10. *Moșiile și alte bunuri*; 11. *Condica lui Dositei*; 12. *Metașele Aninoasii*.

De la 1812 și până în prezent (1933): 13 A) – *Arendășii moșiilor ca îngrijitori ai mănăstirii între anii 1812 – 1842*; 14 B) – *Catagrafia din 1842*; 15 C) – *De la 1842 până la secularizare*; 16 D) – *După secularizare*; 17 E) – *Preoții de mir*; Anexe; *Indice alfabetic de cuvinte și expresii arhaice și străine*.

Monografia a fost prezentată ca lucrare de licență la catedra de Istoria Bisericii Române de la Facultatea de Teologie București, sesiunea octombrie 1931.

S-a tipărit cu aprobarea Decanatului, în urma încuviințării părintelui profesor Nicolae N. Popescu, titularul catedrei de Istoria Bisericii Române.

Dragoslavele – monografie reeditată. Ediția a II-a, cu totul revăzută și adăugită, tipărită la Câmpulung, în tipografia și librăria Gh. N. Vlădescu, în 1937, fiind premiată de Academia Română. Cuprinsul lucrării prezintă: 1. *Trecutul satului* (istoric, legende, tradiții și amintiri, acte vechi); 2. *Descrierea fizică* (munți, dealuri, livezi, ape curgătoare); 3. *Populațiunea* (mișcarea ei și starea economico-socială); 4. *Instituții locale* (primărie, bancă populară, biserici, școală, obște de moșneni); 5. *Regiunea Dragoslavele* (luptele din 1916 după izvoare românești și germane). Cartea are 554 pagini și numeroase vederi, facsimile de acte vechi și hărți, precum și mențiunea din prima filă că toate exemplarele vor fi semnate de autor.

Pe coperta IV, sunt menționate lucrările autorului: *Colinde* (nr. 1 din biblioteca Duminica Poporului), București, 1919; *Oaia pierdută*, prelucrare (nr. 27 din biblioteca „Ia și citește”), București, 1927; *Mănăstirea Aninoasa*, Câmpulung-Muscel 1933; *Luptele din regiunea Bran și Dragoslavele* (traducere din limba germană), Câmpulung-Muscel, 1933; Articole și Recenzii în diferite reviste și publicațiuni: Revista istorică, Buletinul Comisiunii istorice a României, Biserica Ortodoxă Română,

² Preot Ioan Răuțescu, *Topoloveni, monografie istorică*, „Bucovina”, București, 1939, p. 213-214.

Dumineca Ortodoxă, Dumineca Poporului, Raze de lumină, Prietenul Nostru, Muscelul Nostru, Buna Vestire, Glasul Țării ș.a.).

Aspecte. După o tradiție veche, dragoslăvenii ar fi ardeleni din părțile Hațegului, care ar fi trecut munții, mai întâi prin județele Gorj și Mehedinți. Sub o căpetenie a lor, numită Dragoslav, ar fi părăsit după câțva timp Oltenia, plecând spre răsărit, neîndepărtându-se de zona muntoasă, până au ajuns la poalele masivului pietros „Vârtopiele”, în partea numită azi „Valea Caselor”. De la Orlea, unul din însoțitorii lui Dragoslav, ar fi rămas, până astăzi, numele familiei Urlea, iar de la Dragoslav, care a avut numai fete, a rămas numele satului.

Cartea mai reproduce 110 acte vechi, din care:

a) 22 acte vechi din secolul al XVII-lea, scrise într-un amestec de slavonă și cuvinte românești, frumos înlănțuite. În actele de vânzare nu se întâlnește semnătura vânzătorului iar neînțelegerile dintre locuitori erau judecate de bătrânii satului, împreună cu schilerul sau vameșul (adeseori aceste neînțelegeri ajungând la Divanul Țării).

Numărătoarea anilor, totodată, e doar cea de la zidirea lumii, luna și anul fiind denumite cu termenii slavoni meșita și leat; scrierea actelor a fost făcută de preoți, diaconi, grămăticii, logofeți sau diaci;

b) 43 acte vechi din secolul al XVIII-lea – au o scriere mai îngrijită decât în secolul precedent, cu litere așezate pe trei caturi, cu înflorituri.

Limba folosită este mai curată, fiind mai rar folosite cuvintele străine ca: zapis, ot, meșită, sud (județ), sin, leat, brat, ohabnic (statornic), molitva sa (sfinția sa).

Până pe la 1760, se folosește numărătoarea anilor cea veche (adică cea de la Adam), după acest an folosindu-se numărătoarea de la Hristos, menținându-se uneori și cea veche.

Sunt frecvente diate-le sau adiate – acte făcute de către cei ce își simțeau sfârșitul apropiat (testament). Scrise de către preoți, acestea prezentau, nu doar averea, ci și datoriile, lăsând urmașilor recomandări privitoare și la milostenii sau rugăciuni de pomenire.

Remarcăm obiceiul de a se plăti preoților, pentru pomenirile morților, cu bucăți de pământ, atunci când nu aveau bani, precum și cazuri în care casele erau vândute pentru plata *dăjdiilor* (datoriilor). Amenințarea cu blestemul pentru nesocotirea vânzărilor sau înțelegerilor statornice este tot mai frecvent înlocuită cu pedeapsa în bani (amenda), numită și *gloabă domnească*, monedele menționate fiind: leul, talerul, banul (galbenul sau ughi-ul nemaipomenindu-se aproape deloc).

În fine, din cuprinsul acestor acte se reliefează aspecte din viața satului, cu probleme specifice perioadei, cu obiceiurile și modalitățile de rezolvare a neînțelegerilor locale, precum și informații referitoare la prețul pământului și al unor soiuri de vite.

c) 45 acte vechi din prima jumătate a secolului al XIX-lea – scrise în chirilică, cu un scris mai puțin îngrijit decât cele din secolele trecute, ceea ce le face mai greu descifrabile. Lipsește aproape total amenințarea cu blestemul, numele cumpărătorilor fiind înregistrat complet, cu nume de familie și de botez. Anul este scris în chirilice sau în cifre arabe, după numărătoarea creștină. Monedele menționate sunt taleri, lei și bani.

Diatele sunt tot mai numeroase, la fel de frecvente fiind foile de zestre, jalbele către ispravnici și domni, cărți de judecată și de blestem pentru statornicirea hotarelor,

aplicarea dispozițiilor legii numită protimisis precum și de stabilire a dobânzilor, care sunt numite *mulțumita* banilor împrumutați.

Trebuie menționat că obștea satească din Dragoslavele, constituită din 1888, l-a ajutat pe autor să publice ediția din 1937 a monografiei localității (președinte Iosif Catrinescu), cei 600 de moșneni urmând a primi gratuit câte un exemplar din această monografie.

Preot Ioan Răuțescu, *Câmpulung-Muscel. Monografie istorică*, tipărită la Tipografia Gheorghe Gh. Vlădescu din Câmpulung, în 1943.

Pe coperta 1 apare vechea pecete a orașului, cu legenda latină: Si (gillum) Campo + Longo +, desen executat de Constantin St. Gheorghiu, în anul 1943.

Autorul explică prezența acestui sigiliu, aplicat pe ceară, pe un document al mănăstirii Nucet, din secolul al XVII-lea (în Arhivele Statului, pachetul XVII, document IV), același sigiliu, aplicat cu fum, fiind întâlnit pe documentul 48, pachetul XX, al mănăstirii Nucet, cu data de 1 februarie 1709.

Sigiliul a fost desenat după cele două documente și mărit de două ori.

Monografia Câmpulung-Muscel, exemplarul care face parte din patrimoniul Muzeului Viticulturii Și Pomiculturii – Golești (cu numărul 15057/2560), are integrată, după prima pagină, Scrisoarea lui George Grant (copie dactilografiată), scrisă din București, la 17 decembrie 1946 și adresată preotului Ioan Răuțescu, autorul monografiei.

În cuprinsul epistolei, fiul pictorului Nicolae Grant îi mulțumește preotului Ioan Răuțescu pentru darul făcut trimițându-i monografia și, după ce a citit-o, dorește să facă o rectificare privind data și locul căsătoriei lui Effingham Grant, secretar consular general, cu Zoe, nepoata de fiică a lui Dinicu Golescu (și anume 20/8 oct. 1850, în biserica de la Golești, și nu în 3 aug. 1852, așa cum apare în monografie, în baza poruncii nr. 3529 a Sfintei Mitropolii, citată de autor).

În continuare, George Grant precizează că tatăl său a pictat vreme de 30 de ani vederi din Câmpulung, contribuind la faima orașului.

Mai mult, în Palatul Administrativ din Câmpulung, cele trei mari peisaje (Gruiul, Râul Târgului și Valea Albeștilor) sunt operele aceluiași pictor.

Către sfârșitul scrisorii, George Grant îi oferă preotului Răuțescu un mandat cu 50.000 lei, socotind că astfel strădania autorului merită să fie încurajată altfel decât cu laude binemeritate; îl roagă, în post-scriptum ca, în măsura în care rectificarea solicitată de el nu are temeii real, să-i procure o copie fotografică după porunca 3529 a Sfintei Mitropolii, pentru a se face atunci cuvenita rectificare în *Boierii Golești* a profesorului G. Fotino.

În Prefața Monografiei Câmpulungului, autorul descrie astfel debutul său în activitatea de monograf:

„În 1921, tânăr preot fiind în satul meu natal, Dragoslavele, am început să cercetez numeroasele acte vechi, scrise toate numai cu slove chirilice, pe care le păstrasera cu grijă, din generație în generație, consătenii mei. Unii le aveau în covățele rotunde de lemn sau în burduf de oaie, iar alții în lăzi, înfășurate în câte o cârpă. Pe unele dintre ele le-am putut descifra cu ușurință, iar la altele zăboveam zile întregi.

În 1927, m-am înscris ca student la Facultatea de Teologie din București. Chiar în primul an de studii m-am gândit la subiectul tezei de licență, pe care trebuia să-l susțin la terminarea studiilor. Căpătând, în decurs de 6 ani, multă îndemânare de a

descifra cu ușurință textele vechi, m-am decis să fac cercetări asupra mănăstirii Aninoasa, cea mai puțin cunoscută și studiată dintre cele cinci mănăstiri ale județului Muscel”³.

Informațiile au fost culese la Arhivele Statului sau la Academia Română, unde a găsit un bogat și inedit material documentar, completat și cu lucrări găsite la bibliotecile Facultății de Teologie și Internatului Teologic. În cercetările referitoare la mănăstirea Aninoasa, a găsit numeroase informații privitoare la istoria Câmpulungului, pe care le va folosi mai târziu (în anii 1941-1942).

În 1931, a absolvit Facultatea de Teologie cu teza de licență *Mănăstirea Aninoasa*, pe care a susținut-o în ziua de 31 octombrie 1931, pentru ca, în 1933, să o și publice. Mănăstirea Aninoasa, a avut foarte strânse legături cu Mănăstirea Câmpulung, al cărei metoh a fost din 1682 până în 1778. În documentele Aninoasei se vorbește, adeseori, și despre Câmpulung, între anii 1927-1933 autorul culegând un bogat material documentar.

„Doritor de a cunoaște cât mai amănunțit trecutul județului meu – scrie autorul, citisem cu viu interes „Istoria Câmpulungului” tipărită de C.D. Aricescu, încă din 1855-1856, în două mari volume, precum și „Câmpulungul istoric și legendar”, tipărit de C. Rădulescu-Codin în 1925. Ambele lucrări însă luminează prea puțin viața din trecut a orașului în toate manifestările ei”.

De asemenea, preotul Răuțescu a trudit ani întregi și cu multe sacrificii, consultând numeroase lucrări de specialitate, aflate în bibliotecile mari din capitala țării, sau la particulari, descifrând texte vechi din numeroase arhive oficiale și particulare.

Truda și osteneala mea n-au fost deloc ușoare (se confesează el). Să fii preot de sat, departe de capitala țării, să n-ai la îndemână nici o bibliotecă bogată, dar să ai totuși curajul de a lumina trecutul celui mai vechi oraș din Muntenia, iată un lucru greu de înțeles pentru mulți⁴.

Timp de trei ani a răsfoit aproape toate dosarele din arhiva veche a Protoeriei de Muscel, păstrată la un loc cu a mănăstirii Câmpulung. Aici a găsit aici un material bogat și interesant, procurând date și informațiuni prețioase din trecutul orașului în tot decursul secolului trecut.

O sursă documentară bună a constituit-o și arhiva Obștii Moșnenilor Câmpulungeni, în care a mai găsit o serie de documente, din sec. al XIX-lea.

De asemenea, Pânza Orașului – cel mai important izvor privitor la Obște, care conține 38 de hrisoave dintre anii 1559-1747, aflată în posesia Academiei Române, a fost cercetată în vara anului 1939.

La acestea s-au adăugat arhivele particulare de documente ale familiei Iorgulescu (coborâtoare din serdarul Scarlat Iorga) și familiei Rucăreni (coborâtoare din Slugerul Gh. Rucăreanu) – familii fruntașe din secolul al XIX-lea, precum și din arhivele fiecărei biserici câmpulungene (cărți vechi, pomelnice, inscripții).

Vorbind despre etapele realizării unei monografii, autorul spune: „Ca să luminezi cât mai mult trecutul unei localități, ți se cer următoarele două lucruri: 1. Să descoperi și să strângi tot ceea ce s-a scris privitor la acea localitate în publicațiunile

³ Profesor Ioan Răuțescu, *Câmpulung Muscel, monografie istorică*, 1933, Câmpulung-Muscel, Prefață.

⁴ Idem, p. IV.

mai vechi; 2. Să procure date și informațiuni noi prin cercetări proprii, făcute în special la Arhivele Statului, Academia Română și în alte arhive oficiale și particulare.

Și una și alta se face însă cu mare greutate și cu mari sacrificii.

Publicațiile mai vechi – cărți și reviste – apărute în diferite locuri și într-un mare interval de timp, nu se pot găsi oriunde, ci numai în bibliotecile mari din capitala țării”⁵.

Desigur, nici o bibliografie nu poate fi exhaustivă și autorul presupune că mai pot exista informații utile, pe care cititorii, oriunde s-ar afla, l-ar face recunoscător dacă i-ar transmite materialele respective, în vederea publicării acestora.

Publicarea cărții, ca, de altfel, a tuturor monografiilor sale, a fost și ea plină de dificultăți, fiind realizată după îndelungi demersuri făcute în anul 1942, pe lângă fostul ministru Dumitru Alimăneșteanu, Ion Mihalache, preotul Nicolae Mănescu, generalul Teodor Nicolau, prefectul județului, Gheorghe Sărăcăceanu, directorul Băncii Naționale din Câmpulung, I. C. Petrescu, ministru subsecretar de Stat la Ministerul Culturii, Gică Ștefănescu și I. Ciocârlie, oameni de afaceri, și alții.

Modest, autorul își încheie astfel Cuvântul Înainte către cititor: „Celor ce vor găsi în această lucrare lipsuri și greșeli le răspund: cu blândețe și cu dragoste să adăugați și să îndreptați, căci fire pătimase și slabă sunt și eu, ca și oricare altul și nu uitați că și cele cuprinse în această carte nu le-a scris mână de înger, ci de om pământean”⁶.

THE PORTRAIT OF THE HISTORIAN AND AUTHOR OF MONOGRAPHS: THE PRIEST IOAN RĂUȚESCU

Abstract

The paper presents the contribution of the priest Ioan Răuțescu as monographist. He made the monographs of some localities of the Argeș County which have important cultural and historic traditions.

The author presents in chronological order the monographs of the localities Dragoslavele, Topoloveni, Câmpulung and of the Aninoasa Monastery. These monographs have a very high historical value and they were elaborated in 20 years.

The drawing up of these papers was based on authentic documents which belong to the Archives of the State, the Archives of the Romanian Academy, and it was also based on the studying of hundreds of old judicial acts belonging to the village people from the respective localities - all of them permitting the enlargement of (to enlarge) the knowledge about the local history up to the 17th century.

⁵ Idem, p. 402.

⁶ Idem, p. VIII.

It is appreciated the rigour of the research of the historian priest Ioan Răuțescu, the translation and the interpretation of the old judicial acts pointing out an elevated annalitical spirit and qualities of Age ethnographer, the history of the local culture and civilization representing important chapters of each monograph.

In the final part the modesty of the priest Ioan Răuțescu is appreciated He gently asks for forgiveness to the reader for the possible drawbacks of his works, saying that he accepts any information the reader world like to send him.